

SLOVENE C.

Oznanila.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr., ktera se trikrat natiskuje; večje pismenke plačujejo po prostoru.

Za vsak list mora biti kolek (štempelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

V sredo in saboto	
izhaja in velja:	
Za celo leto	6 for. 20 kr.
„ pol leta	3 „ 20 „
„ četert leta	1 „ 70 „
„ mesec	— „ 60 „
Po pošti:	
elo leto	7 for. 50 kr.
l leta	3 „ 80 „
ert leta	2 „ — „
„ „	„ 70 „

St. 89.

V Celovcu v saboto 18. novembra 1865.

Tečaj I.

Program slovenskih federalistov.

VIII.

(Konec.)

Velik dobiček in velika sreča je, da ima kdo pri svitem cesarju svojega zagovornika; to bi pa bilo vendar preveč in predrago, da ima vsaka posamna dežela na Dunaju svojega moža. Zatorej se dene več dežel v eno skupino in ta ima svojega moža pri cesarju. Ogrji ga imajo, Sedmigracani in Herovatje ga imajo, torej naj ga imajo tudi Nemci, Slovenci, Čehi, Poljaki, Rusini in Italijani: to tirja ravnopravnost vseh dežel in narodov. —

Ne samo narodna ravnopravnost in stara zgodovina, tudi zdrava politika tirja, da se te dežele zlijejo v eno skupino. Ni nobena skrivnost, da Nemci le preradi gledajo v Frankobrod in vpijejo po veliki Nemčiji, Italijani pa zijajo v Rim in kričijo po „zedinjeni Italiji“. Le Slovenci so stali, stojé in bojo stali nepremakljivo za Avstrijo. Sreča bode za cesarsko rodbino in celo Avstrijo, ako so v obnem ali generalnem zboru notranje-avstrijske skupine zraven Nemcev in Italijanov — vselej zvesti Slovenci.

Kako resnične so naše besede, priča nam nova knjiga: „I Friuli orientali. Studi de Prospero Antonini“ (Izhodnja Furlanija. Premišljevanja od Prospera Antonina). Nedavno je na svitlo prišla v Milanu, in izročil nam jo je visokopostovan gospod, rodoljub slovensk in iskren Avstrijan. Pridjani zemljevid pa se veli „Le Alpi Giulie colle lore dipendence italiane, Friuli Orientali ed Istria.“

V 2 poglavjih obdelava starodavno zgodovino laških dežel, statistiko, narodopisje itd., ter jo pelje do današnjih dni. Pisatelj ni zadovoljen z Lahji samimi in s poitalijančenimi še slovanskimi deželami, marveč s posebno slastjo v svojih „štadijah“ grabi po istriških, goriških, koroških in kranjskih Slovencih, pišaje tako le: „Italii (Laškemu) naravne (natorne) meje so Alpe (planine) in

vse tukajšne dežele so laške, katerih se na poti prava ne morejo prisvojiti niti narodi unkraj Alp niti ptujci.“ In če pogledamo zemljevid, kjer so zaznamovane te „naravne meje“ in ogledujemo gore, ktere stavijo mejnike laški zemlji in med kterimi stoji tudi naš že v Tricorno poitalijančeni Triglav, vidimo, da ne le vsa tržaška, istrijska in goriška zemlja se jemlje v laško, temuč tudi koroški Potabel, Malborjet, Žabnica, Bovec, in kranjska Idrija, Cerknica, Lož, Postojna, Planina in Logatec!!!

Sklepa pa predrzne svoje domišljije s temi besedami: „O kriku bolečin, ki srce trgajo revnim, upajočim Benetkam, ne bojo Italijani svobodnih laških dežel mogli neobčutljivi ostati. Iz Florence, nerazrušljive trdnjave, ktero varujejo zgrade Apenin, bode prišlo znamenje za nove boje, ker od Alp do morja ne more kraljevati ne prava neodvisnost, ne popolno edinstvo, ne narodna svoboda, dokler so ptuji vrnjenci posestniki le ene pedi nakrajne zemlje laške!“ —

Ali ni to dosti jasna beseda, kaj nameravajo te „študije? Le eden sicer govori v tej knjigi tako; ali gotovo je organ mnogih milijonov, in kolikor jih dozdaš še ž njim ni bilo soglasnih misli vcepiti jim jih utegne ta knjiga, ker Italijan je vroče krvi in ne bode popraševal, je li pa to tudi resnica, kar apostelj njih piše.“

Tudi bode to velik dobiček za posamne dežele imenovane skupine. Vsaka deželna skupina dobi gotovo svoje središčine ali centralne uradnije. Te so zdaj večidel na Dunaju, naj se postavijo po raznih mestih deželne skupine. Tako postavimo, naj stanuje najviša sodnijska gosposka za našo skupino, kakor nekda, v Celovcu, — za vojaške zadeve v Gradcu, — za politične v Ljubljani, — za finančne v Terstu itd. . . . Koliko daljnih pisarij in potov bi se prihranilo; koliko denarja bi v deželi ostalo in prišlo med tiste ljudi, ki toliko davkov plačujejo, dozdaš pa od njih le pičlo dobička dobivajo. — Tudi generalni zbor bi se zdaj v

to zdaj v uno mesto sklicati mogel, da se le ves denar v eno in isto mesto zmirej ne steka. —

In slednjič kaj mislite, kterega zbora besede in sklepi več veljajo in tehtajo — majhnega ali pa večega? Ves svet oči in ušesa napenja, kaj počenja in sklepa ogerski ali gališki deželni zbor. Tudi visoka vlada le težko podere, kar se tam sklene in tirja. Kdo pa kaj mara za zbor v Solnogradu, Predarlskem, Gorici, Istri, na Koroškem itd.? Ne zabite stare prislovice: „Divide et impera,“ to je: Drobi in gospoduj. Vsak deržavnik, ki nima serca do ljudstva, do njegove svobode in sreče, drobi ljudstvo na male kose, da tem ložej nad vsemi gospoduje: Z malim in slabotnim nasprotnikom si kmalo in lahko pri kraju! Zatorej družimo se v večje in močnejše skupine!

Vsi federalisti so pa tudi v nekem pomenu iskreni in terdi centralisti; kajti hočejo tudi centralno ali osrednjo vlado za celo avstrijsko deržavo. Na Dunaju naj imamo vsi avstrijski narodi svojega presvitlega cesarja s svojo staroslavno cesarsko hišo in deržavni zbor z deržavnimi ministri. Cesar in deržavni zbor bi obravnovala skupne deržavne zadeve po smislu oktoberske diplome. —

To je program vseh torej tudi slovenskih federalistov. Mislimo si veliko hišo, ktero bogat gospod ravno kar staviti misli. Postavetuje se z mojstri in umetniki, kako bi se dala zidati hiša, da bi bila lepa in čedna, varna in terdna. Ta umetnik jo misli postaviti na en sam steber, drugi na dva stebra, tretji pa svetuje, naj se postavi na en terden središčen steber, zraven pa naj se še pridene devet stebrov, ki bodo kakor podpore od vseh strani podpirali veliko hišo. Po kterem načertu bode hiša stala terdnejši? Gotovo bo terdna tista, ktero nosi en močen steber na sredi, po straneh jo pa še podpira devet stebrov. To je podoba nove Avstrije, ktera se ravno postavlja in uravnjuje. Centralisti jo hočejo

Besednik.

Prijazna beseda vsem Slovcem.

„Pomagaj si sam in pomagaj Ti bo Bog!“

Jako me veseli, dragi domorodci! da Vas spet toliko okoli sebe zbranih vidim. To mi je vesela priča, da Vas zares prešinja slovenski duh, da se zavedate svoje narodnosti in dolžnosti, ki Vam jih ta nalaga, in da Vam je mar za omiko in napredek v vsakem oziru. Nadjam se tedaj, da me bote tudi danes ravno tako blagovoljno in pazljivo poslušali, kakor ste me zadnjič, ko sem Vam o duševnem in narodnem napredku govoril.

Ozrimo se, dragi domorodci, v duhu v stare in najstarejše čase. Tu se nam razjasni pred očmi, mi vidimo in zapazujemo, kako velik razloček da je med starim in novim časom, bodi si v političnem, bodi si v kmetijskem ali kakem drugem oziru. Tu zapazujemo, da se je sedanji svet na ne-

kako visoko stopinjo omike povzdignil, med tem ko so ljudje v starih časih še večidel v nevednosti tavalj. Boriti se in eden drugemu klubovati bilo je njihovo največje veselje. Ako se pa zdaj okoli po svetu ozremo, vidimo, da se je vse predrugačilo; vidimo, kako se narod, eden spred drugega, vzdiguje in bori za obveljavo svojega maternega jezika; vse hrepeni na višo stopinjo omike povzdigniti se; vidimo, kako se poljedelstvo, živino, sadjo, trto- in sviloreja razcvita in na vedno visotejšo stopinjo povzdiguje.

Ako tedaj stare in najnovejše čase na rešeto omike denemo in jih prerešetamo, vidimo, da se kolo znanosti in omike v novejših časih veliko hitreje vrti nego se je v starejših. Dan danes se vozimo hitreje po poti izobraženosti našemu cilju in koncu naproti. Da, nekteri narodi doseglj so že, rekli bi, svoj cilj in konec. Ako se tega hočemo preveriti, pogledjmo le na sedanje Francoze, Angleže, Italijane i. t. d., in videli bomo, da so oni že zares na visoko, najvišo stopinjo omike in izobraženosti dospeli v vsakem oziru, tedaj tudi v kmetijstvu, obertnijstvu itd. Pri njih vidimo, kako

pametno da obdelujejo svoja zemljišča, ktera jim tudi vsled „umnega“ obdelovanja njihovo blagostanje pospešujejo; kteri koli narod pa blagostanje vživa, odprta mu je tudi najlepša pot, ki pelja do omike in izobraženja. Poljedelstvo je tedaj omiki podlaga! Kmetijstva v ožem in širjem pomenu moramo se tudi mi resno poprijeti, ako jo hočemo na pravo pot blagostanja in omike kreniti!

Ali, dragi domorodci, če naše današnje stanje kmetijstva premišljujem, prihaja mi tesno pri srcu, ker vidim, da smo v tem in onem zadnji. Vzemimo si pa Francoze, Angleže, Italijane, Nemce v zgled ter trudimo se na vso moč, da po njihovem zgledu na višo stopinjo kmetijstva in tedaj tudi omike prispemo. Izbijmo si iz glave svojo staro trmo, ki smo jo, žalibože! od naših prednikov podedovali, ter držimo se novega kopta, kakor svet tirja; potem še le nam bode mogoče naše blagostanje pospeševati. Povem Vam odkritosrčno, dragi mi domorodci, da zavozili jo bomo pri tako hudih časih, ako ne bomo pametnejši ravnali in delali, kakor nam ves svet svetuje in lepe zglede daje. Ne mislite, da bo prezgodaj, ako si staro trmo izbijemo.

staviti na en steber, dualisti na dva, federalisti na en močen srednji steber in še na devet postranskih. Kdo je pravi mojster? Le federalistični program zida novo hišo za vse avstrijske narode na terdno podlago. On pa tudi daje vsakemu svoje: soseska, občina, županija, — bi bila prva stopinja za politično in sodno upravo, — dežela, deželna skupina in država, — vsak dobi, kar mu gre. Zatorej smo si tudi svesti, da bode ta program prej ali slej tudi podlaga, na kterej se bode uravnala avstrijska država in tedaj — tedaj še le bode Avstrija srečna in mogočna.

Avstrijsko cesarstvo.

O hervaškem deželnem zboru prinašamo vse v posebnem članku pod naslovom: Zbor trojedine kraljevine.

Schuselka vendarle ni izvoljen. Ostal je za 9 glasov v manjšini mimo dra Hofferja, ki je dobil 224 glasov in je tedaj za poslanca izvoljen. Naj le bo, — imamo tedaj enega poslanca več od tiste stranke, ki se ni nič naučila, pa tudi nič pozabila. Čudežev pa tako ne bo delal. Drugo pa vemo, kaj ti možje znajo. Nekako čudno se nam pa vendarle zdi, da imenujejo zdaj Schuselka „renegata“, ki so ga še nedavno med zvezde kovali, isti vitezi, ki menjajo misli svoje, kakor obleko, in ki nič drugega ne poznajo, kakor centralizem in zveličavni (?) februarjni patent. Vendar pa tudi ta volitev kaže, da je že dosti Dunajčanov federalističnega duha navzetih.

Vladina „W. Ztg.“ piše, da ni res, da bi se bili z Angleško zastran kupčijske pogodbe razderli. Tedaj jo imamo vendarle pričakovati.

Dunajski nadsodnijski svetovavec g. Winter, ki že 50 let služi, je pred nekaj dnevi nekam šel in ni duha ne sluha več po njem. Bojé se zelo, da ne bi se bil sam končal iz žalosti, ker je bil nagloma v pokoj djan.

Kraljevo pismo na vse ogerske plemenitaše je razposlano. Vsi se vabijo v zbor, ki ga bo cesar in kralj v Pešti sam odperl in mu neki predsedal. Piše se, da je dvorski kancelar Majláth tudi vsem hervaško-slavonskim plemenitašem vabila poslal, naj se v ogerskem zboru snidejo. Kam da to meri, je razvidno.

„Serbobran“ nam prinaša program nekdanjega generala Stratimiroviča, serbskega junaka in vojskovodja l. 1848—49 proti madjarski vojski. On zahteva porazumljenje s cesarstvom in določbo skupnih zadev, ustavno vlado v deželah takraj Litave, historičsko pravo nepretergano, revizijo ali pregled postav od l. 1848 na korist

nemadjarskim narodom, municipalno samostojnost in ustanovo županij po narodnostih, veljavo serbskih privilegij, kolikor niso na škodo celokupnosti ogerskega kraljestva, solidarnost serbskega naroda z vsemi nemadjarskimi narodi ogerske krone, in slednjič združenje z trojedino kraljevino s tem pogojem, da se njena avtonomija in politično-narodna samostojnost s medsebnimi pogodbami zavaruje.

Njegovo Veličanstvo je izreklo, naj da se pravila teržaške občine po pravičnih željah in zahtevah slovenskih prebivavcev teržaške okolice preuredé.

Dežele notranje-avstrijske.

□ V Celovcu, (Kako je kaj? Kaj se čuje s kmetov? Gledišče. Norišnica). Obhajajo nas večkrat žalostne misli. Kaj in kako bo s porazumljenjem, z enakopravnostjo itd.? prašamo se pogostoma. Naši nemški sosedje so čedalje ošabniši in prederzniši. Vse, kar govore in pišejo, diha le meržnjo, zaničevanje, sovraštvo do slovenske narodnosti. To ne more dobrega sadú roditi. Kaj bo, ker še pravičnosti ni! Kakor smo že enkrat na tem mestu opomnili, treba bo še veliko dela in hudih bojev, da pravice iz papirja prestopijo v djansko življenje, da se vresničijo. Zato nam je pa tudi potreba bolj ko kedaj čuti in delati, da si jih res prisvojimo. Tolikanj ljubši in svetjši nam bodo potem. „Ne dajmo se! Hrast se omaja in hrib, zvestoba Slovincu ne gane!“ — Pogostoma je slišati, da je zastran varnosti na kmetih kaj slabo. Veliko jih strahú po noči ne more oči zatisniti. Ali bi ne bilo prav, da bi si gosposka na vso moč prizadela ljudem za življenje in blago skerbeti? — Naj enkrat tudi mi vzamemo v misel tukajšnje gledišče. Tožba na tožbo je slišati, da ne dopada, da je slabo itd. In vendar se toliko novcev zanj potrosi! — Škofov grad blizu Strassburga se je pregledal, pa ga bodo težko kupili, ker bodo stroški za popravo neki preveliki. Ne bo še tedaj dež. norišnice.

Iz Halez. R. B. (Uboge naše učilnice!) Znano je, da ljudske učilnice naših okolic imajo koreniko in začetek v narodu, kjer je kak duhovnik podučeval mladino; še dan današnji so v tržaški in goriški vladikovini nekteri duhovniki tudi učitelji, kateri ves poduk vodijo; ali pa je kak možak, naučivši se po dobri naključbi brati, pisati in računati, v pozimski dobi za malo darilo učiteljeval brez ikakvega nadzorstva. Moj še živi oča in strici v ljutomerski okolici so se učili od takih skromnih učnikov branja in pisanja, toda v starem hrvaškem pravopisu, ker ona doba ni zmogla slovenskih

učilniških knjig, zato M — ch, R — ch = M — č, R — č. Čas in okolnosti so nanesele, da je učilnice vlada v roke vzela, po svojem kopitu in mislih vredila in vstrojila, svojim nameram prilične učnike gojila in davala, samo bremena so ostala občinam, inaiči pa malo prava. Viša oblast, vodeča učenje, nikakor ni zadovoljila prvotnemu namenu, marveč trudila se je oberočkama pod tem blagim plaščem narod potujčiti, kar ji je tudi dobro koristilo donajšaje stoterne obresti. Ozrmo se samo na slovensko-nemško mejo, kjer po vsem nemške učilnice neizmerno pospešujo tuji živelj, našega pa dušijo in morijo, vidi Luče itd. na Stirskem; inaiči pa polutanstvo gojijo, narodni govor kvarijo, pravo omiko ovirajo, ljubezen do narodnosti zatirajo. Nemško vodstvo ni skrbelo, da bi se tudi slovenskemu narodu primerni učitelji pošiljali, vsaj na isto kopito je bil v Gradcu izpraševan učnik za Srding iz Središče; o slovenski slovnici ni duha ni sluha. Odtod prihaja, da smo v ljudskih učilnicah imeli učnike trde Nemce, in sicer ne samo na nekih, nego na mnogih krajih; odtod se razklada, da duhovniki, prišedši v dušno pastirstvo, niso vedeli slovenskega blagovestja ali evangelija prebirati; odtod se razjasnuje, da celo tikoma hrvaške meje naši ljudje okoli 40 let imajoči ne vedó inaiči nego po nemškem svojega imena podpisati. Nesrečne učilnice! Časov zob je sicer nekaj zgrizel te v nebo vpijoče krivice, toda še ne do sredine. Imamo ravno nemško-slovenska berila, nemško-slovensko slovnico *) itd., kar je mnogo nevarnejše in škodlivejše naši narodnosti, nego čisto nemške slovnice, ker iz onih se nekoliko nemški naučé, slovenski pa ničesar, iz teh pa se ničesar niso naučili. Učitelji imajoči to delo v rokah, so na Stirskem le čista orodja one stranke, ktera nam nikoli ni bila svojevoljno prijazna; tudi ne verjemem, da bi med vsemi učniki v labodski vladikovini mogoče bilo z najsvetlejšo svetilnico najti pet pravih narodnih značajev, zaplotniki so od prvega do zadnjega v narodnem oziru. Mi govorimo, kakor smo prepričani, kakor vidimo in vemo; naše učilnice so daleč od pravega pota, da bi svoji pravi namembu zadovoljile. Učitelji ne znajo za mali prvi red slovenščine (iznimke so bele vrane!), kako pa jo hočejo zaljšati s tem, da sami skoro v vsakem stavku po več pogreškov naredé. Zato tedaj narod učilnice stavi in učitelje, akoravno borno, plačuje, da ga tučijo? Gorjé tebi, mili Slovenec, dokler so tvoja deca v takih rokah. Te naprave od naroda plačevane pa imajo nadzornikov, da ti je vse črno pred njimi, da se njih število ne da do jasnega

*) Kaj bi neki nemški štirci rekli, dobivši tako godljo za svoja nemška deca? Jojmene, kje je enakopravnost?!

Vedite, da se je časa kolo zasukalo in da se zasučemo tudi mi, in sicer na boljše v vseh zadevah, v dušnih in telesnih!

Da bomo pa mogli svoja zemljišča pametneje obdelovati, mora naša prva in poglavitna skrb biti, da si vednosti v kemijskih resnicah in naravnih postavah pridobimo; kajti kemijske resnice in natorne postave so tudi kmetu noobhodno potrebne, ako hoče svoje zemljišče umno obdelovati in si za svoj pot in trud kruha v obilnosti pridobiti. Nevednost v kemijskih vodilih, pravim, je poglavitni vzrok, da naši kmetje v kmetijstvu zaoštajajo. Kako dobro bi bilo, da bi tudi kmetovavec vedel, kaj je k življenju najbolj potreba, kaj da je vezana in nevezana gorkota, kaj da je ena reč in druga, kaj da so prvine, kaj da je tedaj: kislic, vodeneč, vogelec, gnijlec i. t. d. Kako bi mu vendar hasnilo, ako bi si prikazni, koje dan za dnevom opazuje, sam razjasniti mogel.

Vprašal bi me pa lahko zdaj kdo: „Na kak način si pa zamorem v tej zadevi pomagati? Kdo me bo učil in saj mi tudi časa za take reči primanjkuje?“ Na enaka vprašanja zdaj tu vsem odgovarjam. — Znano Vam je, dragi domorodci, da in ko-

liko se je naš rajni rojak, nepozabljivi g. Matija Vrtovec, z dušo in telesom trudil za povzdigo kmetijstva in omike, za naše blagostanje sploh. Gotovo se še spominjate, kako da Vas je, ko ste dečki bili, rad imel, in tako rekoč pestoval. Njegovo največe veselje je bilo med mladino biti in jo po očetovsko podučevati. Dá, on je bil še celo pripravljen, za mladino svoje življenje zastaviti, ako bi bilo treba. Tako prisrčno je on mladino ljubil! Rajskega veselja kipeló mu je srce, ako je kakega mladenča pri sebi imel! Dolgočasno pa mu je bilo in štel se je nesrečnega, ako se je kak dan v kolo večnosti zasukal, da ne bi bil kaj za ljubo mladino storil! Presrčno jo je blagrovál naš rojak in srečne štel stariše lepo izrejenih otrok. On, prebragi domorodci, on bodi Vaš učitelj! Nanj se obračajte in pokazal Vam bode pot, koja pelje k dušnemu in telesnemu blagostanju. Njega poslušajte pazljivo, in ravnajte se, kakor on priporoča; potem še le se Vam bode breme Vaših tisk zmanjšalo. Njegovo kmetijsko kemijo in vino rejo jemljimo pridno v roke ter čitajmo pazljivo, in odprle se nam bodo oči ter zvedeli bodemo za vzroke, zarad kte-

rih blagostanje naše peša, mesto da bi se množilo!

Polagam Vam tedaj na srce, dragi mi domorodci! ker Vam je za blagostanje in omiko gotovo veliko mar prevažen svet o tej zadevi. Moja goreča želja je, naj bi se nas več zedinilo, da bi si kako sobico poiskali ter bukvarnico napravili, v ktero naj bi se vsaj v pozimskih večerih shajali, Vrtovčovo kemijo, vinorejo, druge podučivne knjige, današnje prelepe slovenske časopise i. t. d. prebirali ter eden drugemu v trto-, svilo-, sadjo- in živinoreji podučevali. To društvo pa naj bi se potem zapisalo v družbo sv. Mohorja in v slovensko Matico, ktera bi nam podučivne in mikavne knjige preskrbljevala. Plačevali bi družbi sv. Mohorja en sam goldinarček, Matici pa dva ali deset na leto. Ako bi vsako leto 10 gld. Matici poslali, je v 5tih letih vse plačano in društvo naše bi postalo dosmrtni matičin ud. Glejte! da bi se nas le kakih 20 zedinilo in knjigarnica je z majhnimi stroški ustanovljena. Prvo leto se ve da bi to vsakega kakih 6 — 8 goldinarjev stalo; potem pa zmirej manj, kajti vsak začetek je težek! Jaz menim, da toliko bi lahko vsak si na leto prihranil, in

določiti, to pač, da za pravo omiko kaj malo učinijo; poskusimo jih naštevati. Najbližnji je domači župnik, ki ima pravico nadgledovati učnika, verskega učitelja in podučitelja ter o njih razsodbo naznanjati; učilniški oča, kateri ima paziti, da učnik prihaja o pravi dobi v učilnice; kake dolžnosti in pravice ima v novejši dobi od deželnega namestništva imenovan učilniški ogleda, ne vem; dekan kakor ogleda dekanijskih učilnic, kateri je dolžen vsako leto obiskati vse pod njegovo področje spadajoče učilnice ter o njih poročevati v vsakem oziru; okrajni poglavar, učilniški odbor, imajoči pravico učitelja voliti ter za stvarne reči skrbeti; viši ogleda vladikovinskih učilnic, kateri, bi rekel, vodi znanstveno stran, ki postavlja podučitelje in jih premešča; vladika, kateri o birmi sam učilnice obiskuje in preiskuje; učilniški svetovavec pri deželni vladi, kateri, kedar se mu zdi, nenadoma počesti učitelstvo ter veleva izpit imeti iz vseh predmetov; vrh vseh teh stricev je načelnik pri popečiteljstvu. Eto jih v obilnem številu, za katere vemo. Slovenec pravi: „Kjer je mnogo bab, ondi je dete kilavo,“ — toisto bi se dalo obrniti na učilniško nadzorno trumo. Včasih se primeri, da vsa ta množica polukne v enem poletju v učilnico, pa malo je drugega vspeha, razun da se poduk moti, ne popravi pa ničesar; še vedno imamo knjige iz absolutistične dobe in vse drugo po starih neveljavnih kolomerih. Edino modra je bila opazka našega vladike letos o priliki, ko je nek učenec prvega razreda nemški prebiral: „die erde ist rund;“ vladika ga poprašajo, kaj pa pomeni „die erde? Deček je gledal debelo, kakor zaboden vol, ničesar ne odgovorivši; potem so vladika rekli: „Sehen Sie, ist das nicht eine marterei!“ Bogme „marterei“ že toliko množino let, toda pomozite, da se to nečloveško trpinčenje odstrani. Učilniški svetovavec je naročeval v malih stavkih nemčevati; le pojdite vi narobe — likaši s svojim ali tujim nasvetovanjem; kedar bodete vi ali oni, kateri so vas poslali, učilnice stavili, učitelje plačevali itd., tem svetujte; sedaj nimate po tem, kakor se mi predrzno soditi, druge naloge, kakor menda paziti, da se ne bi kaj državi nevarnega učilo. Kar ste nam vi modrosti donesti nakanili, imeli smo je že davno; samo toliko, je razločka, da vemo razsoditi, kateri učnik vé slovnico porabno učiti, in kateri ne; vi ste pisali: „sehr gut,“ kjer bi treba bilo začrkniti: „gering.“ Od take gospode zahtevamo, da zna pravilno naš jezik, nikar pa jecljati! Le ostanite, kjer hočete, nam niste koristni ne potrebni, in vendar dobivate od dežele mastno plačilo. Našim narodnim učilnicam bi treba bilo edinega ogleda, kateri bi pazil

na oltar domoljubja položil! Lahko bi se potem večkrat kaj razveseljevali in kako nedolžno zabavico, kakor danes, napravili. Tedaj le trdne volje je treba!

Glejte, tako bi se po mojem mnenju blagostanje in omika, ktera nam je dan danes kakor ribi voda potrebna, pospešila in v malo letih bila bi vsa Podraga prerrojena, vsestransko omikana in tudi srečna! Zamerili mi pa omenjenih besed gotovo ne bote, kajti povedal sem Vam, kakor mi domoljubno srce veleva.

Konečno naj še željo izrečem, naj bi ne bile moje današnje besede „glas vpijočega v puščavi“. Razplodijo temveč naj se mogočno in rodé stoteren sad! Zapijem naj pa ob enem tudi z milim glasom našemu vrlému rojaku in rodoljubu, rajnému gospodu Vrtovcu:

Ker menila smrt Te, oče, je pobrala,
In prezgodaj v naročje zemlje djala;
Voščijo Ti, Vrtovec! Tvoji kerščenci:
„Sladki mir in pokoj v rahli zemljici!“!

V Podragi 13. oktobra 1865.

A. Žigut.

na znanstveni napredek, bodi si duhovniškega ali posvetnega stanú, to je enako, samo da je znanstven in značajan mož; stvarne reči pa ima odbor oskrbeti, vse drugo naj bi se zrušilo in zavrglo v ropotarnico avstrijskega birokratstva.

Bodi še tudi omenjeno, da tako rečene mesečne ali četrtletne izprašave ne rodé pohvalnega vspeha, temoč motijo zaporedni poduk, tedaj v plevnjak ž njimi; to je že davno spoznano na gimnazijah in vseučilišjih, zato so ondi vse zmešne skušnje odpravljene. Mi povsod zadej kobacamo in šepesamo ali krevljamo, kakor stari „volk plantavec.“

Iz savinjske doline. — ? — (Škof. razglas za stran imen.) Ravno te dni kroži po našej dekaniji poziv slavnega mariborskega konsistorija, da naj si vsak duhovnik na zato odmenjeno polo zapiše lastnorodno svoje ime, kakor ga hoče v šematizmu tiskanega imeti. „Hvala Bogu, vendar enkrat!“ rekel je gotovo marsikteri, ko mu je prišla ta pola v roke. Pa ti je res bilo žalostno prebirati grdo popačena imena v dosedanjih lavantinskih šematizmih! Da se je pa to zdaj na boljše obrnilo, zahvaliti se imamo našim domorodnim gg. duhovnikom, ki so minulega leta na dekanijskih konferencijah skorej povsod s krepkim glasom zahtevali, naj se pisava imen zboljša. Kaj je odgovorilo naše škofijsko redništvo na drugo domorodno zahtevanje naših dekanijskih konferencij, namreč naj se matice pišejo slovenski, — povedal je v 30. listu „Slov.“ nek dopisnik od Savinje. — Une dni povedal nam je „Slovenec“, da je mariborski konsistorij na prošnjo čitavničnega odbora: da naj izvoli iz svoje sredine dva gospoda v odbor za Slomškov spomin, odgovoril lepo v domačem jeziku, kar kaže, kako lahko bi se tudi v uradnijskih rečeh odmeril slovenščini prostor, ki jej po vsej pravici gre, ker imamo dovolj moči kakor pri konsistoriju, tako tudi pri posameznih dekanijah in župnijah. Rajniki nepozabljivi naš Slomšek djali so: „Kakor bodete dopisovali, tako se vam bode odpisovalo“, in da bi nam jih večni Bog le še nekoliko let ohranil bil, davno bi že gospodovala v lavantinskeje knezoškofiji slovenščina; a sedanji naš milost. knezoškof odgovorili so navprašanje, v katerem jeziku naj se uraduje: „nur deutsch, nur deutsch!“ — Mi pa povemo pri tej priložnosti javno pred vsem slovenskim svetom to le: Če bodemo mi, domoljubni duhovniki, v dekanijskih konferencijah z možato besedo enoglasno zahtevali, naj se vpelje slovenski jezik v konsistorijalne, dekanijske in župnijske uradnike: ne bodo se nam mogle odreči želje in zahtevanja naša. Želje vsega duhovništva cele škofije morajo biti knezoškofu s v ete. Tedaj le krepko naprej, naj velja kar hoče.

Od Šent-Lorenca v puščavi 3. nov. Fr. Č. 25. in 26. oktobra smo imeli v Mariboru učiteljske skušnje. Bilo nas je 12 pripravnikov. Naš prečastiti in občeljubljeni viši šolski ogleda, gosp. dr. Lovre Vogrin, so nam dali dva slovenska in eno nemško prašanje, ki smo jih pismeno izdelali. Vsi drugi predmeti so bili v slovenskem jeziku, koje smo ustmeno odgovarjali. Posebno vrló so se obnašali sedanji katehet normalke, g. Franc Janežič, ki so nas v čisti slovenščini izpraševali in kerščanskem nauku. Ta gospod so tudi ravnatelj normalke, akoravno so nekteri Mariborčani hudo nasprotovali zoper duhovnega ravnatelja. Najbolj so sposobni za ravnatelja, ker so izvrsten pedagog ter imajo gotovo večino učencev v normalki, ki nemški ne znajo ali celo nič ali pa prav malo. Ako bi se jim katekizem po nemški v glavo zabijal, kolika težava bi bila za revčeke, katerim gotovo g. katehet vse dobro želijo in tudi to, naj bi se slovenski otroci učili po slovensko katekizma. Razun gosp. ravnatelja sta izpraševala gg. Janez Krajnc iz kurzoriškega in statariškega čitanja in Rajmund König iz računstva. Oba

sta se prav izvrstna mojstra pokazala. Po dokončani skušnji so nam viši šolski ogleda prav živo na srce govorili, da nikoli ne smemo pozabiti svojega imenitnega stanú, in da vedno napredujemo v omiki in drugih krepstih. Lepa jim hvala za zlati nauk!

Iz Begen. 5. nev. * (Volitev srenjskega predstojništva.) „Slovenec“ mi ne bo zameril, če se tudi jaz oglašim in mu nekaj verstic pošljem. Sicer je pri nas žalibog vse nekako mrtvo, kar se tiče srenjskega in javnega življenja sploh. Tu se da malo veselega povedati. Vendar pa je bil za našo sosesko 28. oktober vesel dan in vreden, da smem to svetu naznaniti. Na prošnjo srenjskega predstojništva v Bègnah je bila namreč na ta dan nova volitev napovedana. Prišel jo je vodit sam okrajni radoliški predstojnik, g. pl. Wurzbach Tanenberški, ki je s krepko in razumljivo besedo najprej volivcem pomen volitve razložil in potem volitev tako srečno doveršil, da so vsi sosesčani prav zelo ž njo zadovoljni. — Izvoljeni pa so bili: za župana g. Gregor Sturm, posestnik in oštr v Poličah; za odbornika pa: g. Jož. Pohar, posestnik v Poljčah in g. Miha Zupan, posestnik v Bègnah — vsi trije prebrisani in izgledni možje na vse strani, tako da sme soseska po pravici ž njimi zadovoljna biti! Za gotovo pričakujemo le dobrih reči od njih delovanja za občino. Bog jih živi in podpiraj!

V Ljubljani 15. novembra. J. Y. (Deželni glavar baron Bach: še nekaj o naših šolskih zadevah.) Komej da sem odložil pero, pisavši Vam, da pride za deželnega glavarja g. baron Bach, postalo je to že resnica. Raznesel se je celo včeraj glas po mestu, da je prišel g. Bach že v Ljubljano. Ker pa vendar o tem nič prav gotovega nisem mogel pozvedeti, prihranim si za prihodnjic, Vam kaj več o tem pisati. To pa že lahko povem, da je deželni glavar g. Schloissnig včeraj izročil vsa opravila prvemu svetovavcu deželne vlade. Ako tedaj novega glavarja še ni tukaj, gotovo nam ne bo treba nanj čakati preveč dolgo! — Ko sem zadnjič pisal o šolskih zadevah, pozabil sem omeniti, da tudi na gimnaziji imamo letos dva nova učitelja; da sta oba Nemca, skorej ni treba opomniti; zakaj bi ravno Slovenec moral biti učitelj med Slovenci, saj Nemeč tudi zna — nemško. Slovenci naj pa veseli bodo, da pridejo po svetu okoli in kaj vidijo in skušijo! To so ti res čudni ljudje, svojega lastnega prida nočejo! Omenjena dva gospoda sta g. Rumpf in g. Heinrich. Poslednji se še celo po časnikih kaže neprijaznega narodnemu prizadevanju. Zavrnilo so ga pred kratkim prav dobro „Novice“ zaradi njegovega spisa „Eigenthümlichkeiten aus Krain.“ Ta gospod je bil že pred sedmimi leti enkrat tukaj, zatorej gotovo še sodi Ljubljano po tem, kakor je bila takrat. Lehko pa se je zdaj že prepričal, da tudi pri nas se je vrtilo časa kolo neprenehoma naprej vkljub vsemu zaviranju protivnikov naših. Da g. Tušek — o katerem sem zadnjič pisal — ni dobil službe na tukajšnji realki, je krivo, kakor se govori, neko sporočilo. Od neke strani namreč se je naznanilo ministerstvu, da g. Tušek je národní rogovilež in Bog ve kaj še. Popisalo se je, da, ako pride on na realko, je mir in isloga (nemška!) med učitelji pri kraju, in še enake stvari. Naj pa bode vzrok temu, kar hoče; mi želimo, naj da bi se enake dogodbe več ne ponavljale, kajti enkrat zgubljeno zaupanje se le težko težko spet pridobiva. To naj pomisli ministerstvo in po tem naj ravna, ako mu je kaj mar za zaupanje narodov!

Iz ljubljanske okolice. ☉ (Kako je Bach postal kranjski glavar? „Triesterica“ in „Celovčanka“.) Ne primem z lepa za pero, ali zdaj okoliščine so take, da ga moram v roke vzeti in kaj za Slovenca spisati. Menda ne bo nepotrebno. Kar moram najprej omeniti, to je novi naš glavar baron Bach. Po pravici rečeno —

nič kaj ga nismo veseli in eden spred družega se čudom čudi, kako da se je to zgoditi moglo. Pervič je po naših mislih Bach — Bach, kar nima nič kaj posebno dobrega pomena, drugič pa je kar je gotovo tehno, terd Nemec, ki nič slovenskega ne umé. Kar je „Slov.“ o štajerskem namestniku pisal, treba bo tu vse ponoviti in povdarjati in sicer tolikanj bolj, ker na Kranjskem razun Kočevarjev ni družih Nemcev. Belcredi pošilja tako lepa pisma deželnim namestnikom, kako naj bi se ravnali, da bi bilo prav. Vprašamo se pa zdaj, ali bo vse to kaj zdale, če je načelnik birokrat in nič noče vedeti od novega Belcredijevega duha; potem kako se bo to vresničilo, da mora uradnik z ljudmi v njihovem jeziku govoriti, če se pri volitvi uradnikov, učiteljev nič na to ne gleda, ali zna ta pa ta jezik naroda, pri katerem bo služil in plačo dobival? To se kaj čudno vjema, — pa saj ni Belcredi okrožnici za kratek čas pisal, — kako si ju hočejo uradniki k srcu jemati in spolnovati, če že on pozablja, kar je pisal! Težko je tu grenke molče požirati in — satyram non scribere!*) Pač se potem ni čuditi, če zaupanje peša in zginja, če je vladi malo ali celo nič zanj mar, da bi ga z drugimi sredstvi uterjala. To pa tudi ni enakopravnost, ki nam je s cesarsko besedo zagotovljena. — „Triesterica“ pa „Celovčanka“ donasate kaj pridno dopise iz našega glavnega mesta, ali skorej nič jima ni tu po volji. Največ smeha pa je bilo, ko je dopisnik zavolj našega verlega Horaka celi Ljubljani testimonium paupertatis — spričbo ubožnosti — napisal. Marsikje bi bili zadovoljni, da bi imeli enega ali več tacih Horakov! Vrednik naj dopisuna spet enkrat prijazno opomni, naj da nikar tako strastno in černo ne piše — je menda že pozabil! Drugikrat spet kaj.

Zbor trojedine kraljevine.

Najvažnejša novica, ki jo tu v posebnem članku naznanjamo, je ta, da se je 12. t. m. deželni zbor v Zagrebu slovesno začel, in so tedaj Hrvati prvi nastopili odperto, svobodno pot k porazumljenju, ki jo je cesarski razglas od 20. sept. napovedal. Ze v saboto večer se je predstavljala v gledišču zboru na čast kaj lepa in pomenljiva igra, pod naslovom „Zvonimir“. Predgovor, ki ga je septemvir pl. Subotić naredil, bil je z občno pohvalo sprejet. Kaj ginljiv je bil pokaz, kjer „domovina“, od genija zapuščena, med strašno nevihto pomoči z nebes prosi. Prikazeta se pa kralj Zvonimir in ban Miklavž Zrini ter plakajoči domovini zaupanje in novo moč vdihneta. Vsi trije se podajo naskrivnem v zbornico, in obljubijo tu začudenim poslancem med njimi ostati in za svobodo in samostojnost domovine po svoji moči delati. Cela igra je bila z nadešenjem sprejeta. — V nedeljo jo bila najprej velika maša, potem pa se je svečano zbor odperl. Nadžupan Ivan pl. Kukuljević je kot najstarejši izmed vseh nadžupanov pozdravil poslance z ogovorom, v katerem je posebno povdarjal veliko važnost tega zbora ne samo za trojedino kraljevino, ampak tudi za vse avstrijsanske narode, zlasti za sorodne slovanske. Potem je sestavil odbor, ki je šel po starodavni šegi po bana, in kteremu je bil prevzvišeni škof Strosmajer načelnik. Ban Šokčević je bil, stopivši v zbornico, sprejet z živio-klici, se odkrije, stopi na kraljev prestol in bere odpis ali reškript Njegovega Veličanstva kralja. Ta odpis je kaj važen in se močno odlikuje od poprejšnjih diha je iz sebe blagi duh, ki z zaupanjem navdaja in krepi. Odpis je v narodnem jeziku spisan in pripoznava historične in narodne pravice kot temelj državne strojbe. To jo jako imenitna reč. Potem navaja reškript kraljeve predloge, o kterih se ima zbor najprej posvetovati. Pervi obsega skupne

zadeve celega cesarstva; drugi, naj se oktoberska diploma in februarni patent sprejmo, pa ne tako, kakor je Schmerling namerjal, temuč zbor naj se o tem posvetuje in sklene, kar za dobro spozna; tretji, naj se obravnajo vse reči, ki niso bile v zadnjem zboru l. 1861 dogotovljene; četerti, naj se določijo pogoji, pod kterimi se zveza z Ogersko spet obnovi, peti, naj da zbor poskerbi, da se h kronanju v Buda-Pešto poslanci pošljejo in šesti, da se imajo zadeve zastran Dalmacije še le potem obravnavati, ko bodo vse druge državne zadeve dogotovljene. To so na kratko kraljevi predlogi. Kaj imenitni in važni so vsi od kraja in zahtevajo največ skerb in razumnost, da se na vse strani po godu obravnajo. — Po končani slovesnosti je bil obed za eno polovico pri banu, za drugo pa pri kardinalu. Tu so se glasile zdravice ena za drugo, kakor na Nj. Veličanstvo, na bana, na kardinala, na škofa Strosmajerja, ki je ozdravil z besedami, da „če raditi po savjesti i očitovanju za svoga caraši domovinu, za koje bi sve i život dao“, itd. Te besede prevzv. škofa so bile z navdušenimi živio-klici sprejete. — 13. t. m. je bila spet seja, v kteri je najprej ban s primernim govorom poslance pozdravil ter jih k mirnemu pa resnemu delovanju opominjal. Za njim je govoril kardinal Havlik, povdarjaje posebno skupne zadeve. Potem so se volili odseki, ki bodo presojali volitve. V ta namen so se poslanci v 5 delov razdelili. Tu pa je poprijel za besedo g. Mrazović ter je nasvetoval, naj se sklene, da banski prisedniki nimajo pravice glasovati. Ta precej ostri pogovor končal je ban s tem, da je rekel, naj začasno pri starem ostane, potem pa naj se prosi Nj. Veličanstvo v posebnem pismu, da se ta reč predrugači, v kar je tudi zbornica privolila. — Dokler ne bodo verifikacije dodelane, ne bo očitnih sej. — „Pozor“ je pod vredništvom verlega g. Bogoslava Šuleka 13. t. m. zopet začel izhajati. Kaj lep je! — Blagoslovi Bog vse!

Ptuje dežele.

(Kakšne so nove ruske gimnazije?) Nova gimnazijalna pravila, ki bodo s početkom šolskega leta 1863/66 v življenje stopila, sprejelo je občinstvo, dasitudi imajo marsikako pomanjkljivost, sploh z velikim veseljem in pohvalo. Do zdaj namreč ni bilo na Ruskem skorej nijedne tako imenovane „klasične“ gimnazije, ki bi bila v stanu zadostiti tudi najzmernišim zahtevam. Bile so celo take, v kterih se celo latinski jezik ni učil, kolikor manj pa gerški; — in ravno ta dva jezika spadata k bistvu tako zvanih klasičnih gimnazij in med glavna sredstva klasičnega izobraževanja. Realnih gimnazij ni na Ruskem nikdar bilo. Početek jim je še le novi gimnazijalni red. Klasične gimnazije izročene so tako rekoč z navedenimi pravili same sebi, ker je latinski jezik postavljen kot glavni predmet pri učenju; razun tega prednašal se bode tudi gerški jezik kot neobvezaven predmet. Naravno je, da bodo nove gimnazije dajale sposobnejše slušatelje na vseučilišča, kakor do zdaj. Pa treba je tudi tu pristaviti, da bodo klasične gimnazije zavolj ustanovljenih realnih gimnazij zgubile mnogo učencev; o tem je vsakdo prepričan, kdor ve, da se ruski narod bolj nagiblje k realnemu, kakor pa k humanističnemu znanju. Ta strah, ki ga imajo v Rusiji prijatli staro-klasičnega izobraževanja, ni prazen in brez razloga. Tako se na primer na odeskem vseučilišču, ki se je to leto odperlo, za filozofsko-filološko fakulteto ni ne eden slušatelj vpisal, med tem ko so pravo- in zdraviloslovne sobane vse prapolnjene. Zavolj tega si ruski humanisti in imenitnejši publicisti prizadevajo, da naj bi se prej ko mogoče, tudi vseučilišča predrugačila, zlasti pa modro- in jezikoslovne fakultete in na njih obstoječa semenišča za učitelje. Za vse svoje učilnice

nima Rusija dosti učiteljev, a kaj bode še le potem, če se tudi drugod tako zgodi, kot na odeskem vseučilišču? Brez učiteljev, ki niso doveršili filozofiske fakultete, ni naravno tudi gimnazijalnih učiteljev, a brez njih tudi gimnazij ne. — Če se pa tudi prizna realizem ruskega naroda, ima pa vendar novi pravilnik za realne gimnazije jako čudno ustanovo, da se namreč izučeni slušatelji realnih gimnazij ne smejo sprejemati niti v politehniko, niti na vseučilišče. To je za to, da ne bi se realne gimnazije prepolnile, in vsak, kdor želi večega izobraževanja, moral bo obiskati klasične gimnazije, da se v njih za vseučilišče pripravi. To je prva pomanjkljivost nove gimn. vredbe, — druga pa je gledé na samostojno in decentralizatorno naravo ruskega naroda ta, da imajo samo carski poglavarji ustanoviti, kje in koliko klasičnih ali realnih gimnazij se sme napraviti. Pri vsem tem pa upajo Rusi, da bodo bodoče okrožne in gubernijske skupščine s pomočjo domačih časnikov v stanu, da se odpravi centralizovaje birokratično vtikanje v opravila, ki pripadajo narodnim zastopstvom. („Zkft.“)

Napoleon je ukazal, naj se francoska vojna zmanjša za 42.000 mož in 1500 oficirjev. S tem se bo prihranilo 50 milijonov stroškov.

V Parizu je oni dan umerl pervosednik najviše sodnije, Andrej Dupin starejši, 82 let star in silno bogat mož. Zelo je bil čisljan zavolj pravoslovnega znanja; kar se pa tiče politike, bil je brez značaja in obračal plajšče po vetru, kakor je bolje kazalo. Cesarstvo je spet zgubilo en steber.

Razne novice.

* (Živež za Dunaj.) L. 1864 se je na Dunaju popilo: 333.480 veder vina, 818.763 veder piva ali ola, pojedlo pa: 101.916 govedine, 136.998 telet, 43.136 jagnjet, 8.729 prešičev pod 35 fnt. 102.950 nad 35 fnt. 7.967 ctr. govejega mesa, 327.767 kuretine, 91.759 jerebic, 1.186.576 ctr. moke, 422.145 ctr. sočivja, 281.905 ctr. sadja, 38.883 ctr. sirovega masla in 47.183.000 jajc. — Res, velik želodec ima Dunaj, ali kdor gre tje, pusti naj — trebuh zunaj!

* Ljubljanska bolnica za otroke, ki se je ustanovila po neutrudljivem prizadevanju dra Kovača, se slovesno odpré 19. s. m. Zjutraj bo sv. maša, zvečer pa „beseda“ v reduti.

* V št. Vidu na Koroškem je bil 15. t. m. ondotni župan g. Moric Seyerl za deželnega poslanca izvoljen. Drugega kandidata menda ni bilo nobenega. Da je izvoljeni po svojem političnem značaju nemško-liberalen mož, razumé se samo po sebi.

* Njegovo Veličanstvo je bistriškimi pogorcem 500 gld. podariti blagovolilo, nadvojvoda Albreht in Ludovik pa vsak po 100 gld.

* Izpod Kuma na Dolenskem se piše, da je bila tamkaj prav slaba letina, ker razun krompirja niso skorej nič družega pridelali. Kmet nima živeža zase, ne kerme za živino — kaj bo? — davki pa tako veliki in morajo tako ali tako plačani biti. Po pravici se je bati lakote. Vino je, kar ga je, sicer dobro, ali kaj pomaga, ker mu je tako nizka cena in kupca ni. Vse dere le na Hervaško, ker je ondotno vino cenejše.

* Novo mesto se imenuje po cesarskem dovoljenju za naprej po nemški „Rudolfs-werth“; po tem takim se bode tudi slovensko „Novo mesto prekerstilo v“ Rudolfov.“ Menimo pa, da še ostane Novo mesto.

Dunajska borsa 17. novembra 1865.

Bankine akcije	778
Kreditne „	160.20
London „	107.65
Novi zlati	5.17
Srebro	107.65

*) To je res žalostno; ali mislimo, da Belcredi vsemu kaj ne more. Vredn.